

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ.

Трагедија у 5 чинова, с певањем. написао др. Лаза Костић, за позорницу удесио А. Хаџић,
музика од А. Максимовића.

(Наставак.)

Милош (за себе.)

Не узбија се молбом молитва!
Слабота се божанству уклања
Очекујући да се врши суд! (Оде.)

Максим.

Ох, хвала ти заштитиоче мој!
Још један само искушења час,
Још један час на оде вечитост!
Да сад не оде, (руком на мач)
Оде за навек!

Предомислио сам се, рече ми!
Предомислио? Руга ми се пас!
Заједљивим пудгара швигаром
У грмљавину моје савести!
Предомислио? Да л' сам добро чуо?
Не, не, не кун' се криво, слушае мој,
Ти ниси ништа чуо! Да ко је чуо?

(Распетију.)

Одрец' се и ти, слушаоче нем!
Ти ниси чуо, је л' да ниси чуо?
Ох, ниси, ниси, је л' да ниси! Је л'? (Оде.)

(Завеса пада.)

ЧИН ЧЕТВРТИ.

ПОЈАВА ПРВА.

(Маркова пијаци у Мленима. Шатор војводе Ђуре Кујунџића. Више Црногораца. Једни у маскама други с голим ликом. Међу гололичнима и Ђура Кујунџић са једном црвеном маском за столом домућњавајући се; у куту од шатора наслоњен на ступац Радоје. Девојке точе вино. Једна црна маска.)

Маске (певају.)

Кад се дану више не ће
Да нам свету буде вођ,
Онда дане маску меће
Дивну маску црну ноћ;

Испод ње се на свет смије

Очицама звезданим,

Ту се љуби, ту се пије

Ту се игра ту се вије,

Ту се бдије међу сним!

Ни ми друго не можемо

Нег' што ради дан и ноћ.

Кад се сити проведемо

Маску дајте у помоћ!

Наша влада, наш је ред

Личина је читав свет!

Додија ли земљи прлој

Облагати листом брег,

По летини по умрлој

Белу меће маску снег!

Па кад њено вене цвеће,

Кад се воде залече,

Онда текем вино тече,

Цветајуће месојеђе

Дивотама салете:

Не можемо ни ми ино

Сад се отери, сад се криј,

Разом точи образино,

Разом точи разум пиј!

Наша влада наш је ред,

Личина је читав свет!

(Куцају се.)

Кујунџић.

Личина је читав свет? Тако је! Али ми, и ако смо личине, не ћемо више личити одавде! Је л' вам слично, јунаци?

I. Маска.

Пет легења мора попити к'о још једаред спомене Црну Гору.

Кујунџић.

Не вреди читава земља толико!

II. Маска.

Мене мори успомена, успите ми пет легења!

Виноноша (сипа му.)

Да је јадранско море вином наливено, ти би га с твојим успоменама за годину дана осушио, те саставио Венецију с Црном Гором, па шта тек онда, кад би ти била навек пред очима?

II. Маска.

Онда би тек отспавао мамурлук!

Кујунџић.

Еј, Надане, Надане, добро ти мени рече! Ђуро, каже, Ђуро, заволећеш ти Млетке; разумем те сад!

Радоје (за себе.)

И заволео си Млетке заиста; јер мора да те је Дужде купио за волове, кад заборави тако стоку своју, и свој пашњак, пашче једно надувено!

Кујунџић.

Весело сватови! Сећајте се Црне Горе, ако ћете да се празни легењи сетете вас! (Црној Маски) Хеј ти црваче! Ти мора дасе понајчешће сећаш Црне Горе, кад си се тако учрпдио и угордио и опет не видим да пијеш, већ удивило се ту ко Иво, па ни да би беле, ни да би на бело! — Успите Иви нек' пије!

I. Маска.

Јес', бога ми, исти Иво! Што не пијеш Иво?

Црна маска.

Што сте кукавице!

Кујунџић.

Ха, ха, ха! Чисто ме уплаши, исти ивин глас, ивино грло, само што је ивино грло сувље: боље пије него ти! Па као за што смо кукавице, брате црваче?

Црна маска.

У место да отерате Иву у Црну Гору, чопорите му се за леђима као пашчад; а он вам седи за вратом, може вас кренути буд год му је воља. Ни на очи му не смете, камо ли у очи, за то сте кукавице!

Кујунџић.

Ко? Ја не смем? Чусте ли га јунаци? Не смемо, вели, Иви на очи.

Црна маска.

Ако сте људи, ајте одмах сад! За мном!

Кујунџић.

За њим, јунаци!

(Сви пођу за црном маском; кад дођу до шаторских врата, црна маска баца образину и плашт и угаже се Иво Црнојевић.)

Иво.

Пред њиме сте! Ко тражи Ивана?

(Сви повлече.)

Пудљивци подли, пашчад лајава,
Туђинства скотски њушкајућа траг!
Потрагуше и обипражине!
Од поспаса са кужне трпезе
Нескушљиве огризотине!
Потражисте л' га? Нуто Иве ту!

(Наставиће се.)

ГЛУМЦИ У ДРУШТЕНОМ ЖИВОТУ.

ИСТОРИЈСКА СТУДИЈА.

(Наставак из броја 77.)

Из неких места у шекспировим сонетима дознајемо, да је и он сам глумачки живот сматрао као понижење:

„Тек твоја љубав лиг ће збрисат' моћи,
Ког ми простота удари на чело!“

Истом кад се одрекао позорнице, нашао је у грофу Саутемптну пријатеља и добротвора. „Глумачки бич“ од Прина, који је штампан у Лондону год. 1633 донео је са собом то, да су се доцније у време пуританаца затворила сва позоришта. Глумци скоро листом примише службу у војсци краљевој, нашавши смрт на бојишту, што је заиста племенита појава; па премда су неки, који у боју не погинуше, после 30 година ипак смели глумити, и премда је принова књи-

га руком целатовом била спаљена, то се ипак одржало јавно непоштовање. Као што Поп (Роге) сведочи, сталеж је глумачки био тако низак, да су тек у кујни имали приступа, нити је ико од њих седао за трпезу великашку.

О Герика сачувала се једна значајна анегдота, коју је он сам често приповедао. Једно јутро шетао се он са Уестном, кад ал' ето ти пред њих два ошачара. Један, који је Герика познавао, искези зубе на њега, рекав другу: „А гле, глумац!“ на што му овај са свим озбиљно одговори: „Не ругај се, јер не знаш, шта може и од тебе бити!“ Као што је познато, Герик је год. 1799 с великом парадом сахрањен у уестминстерском манастиру.

О виновим лудоријама било је у својевреме много говора, те их је и Александар Дима у једном комаду овечио. Кин се најрадије бавио у меани, а отуда су многи и мислили, да вештак мора уједно бити и бичкаш. Његова чуда и покори дотераше дотле, да је принуђен био умаћи из Лондона. Глумац је јаван карактер, те га компромитује и оно, што је у приватних особа често сакривено.

У главном узевши глумци ни данасу Енглеској не вреде много више, него што показује сцена између Герика и ојачара. Истина да Мекреди и породица Кембл — особито Фаника — поради своје вештине и понашања уживају свачије поштовање; али им се то одаје као особама. Још пре неколико година читасмо у новинама, да је глумца од honorable society делила непрелазна граница или — што ћемо радо за басну држати — баш само уже!

Сад да пређемо на француску позорницу, за коју се знаде тек од краја четрнаестог столећа, и то од године 1398. Бошан вели: „Неколицина париских грађана изабраше варошицу Сен—Мор изнад Венсена, да представљају страдања Христа. Кмет париски дознавши за ову новину, изда наредбу под 3. јуном 1398, којом сезабрањује паризлијама, сен—морцима и осталим становницима оних срезова што под Париз спадају, да без допуштења краљева није слободно приказивати живот ни једнога светитеља. Па-

ризлије поднесу молбеницу, да би их краљ пре саслушао, представе му своју дружину као братство под именом „историје страдања господњег“. Краљ зажели да види представу. Приказивали су доцније и друго неко комађе, што му се све допаде, те тако добију дозволу за своје представе 4. децембра 1402.“ Исте године подигоше théâtre de la Trinité.

Из указа старешинског јасно се види, да су сличне игре још и од пре постојале на другим местима. Од тог доба долазе нам на руку податци, да доцнија глумачка друштва и њихове комаде можемо пратити.

Испрва знамо само за лагрдије (Farces), а доцније удружени „Enfants sans souci“ уведоше нову врсту сатире (Sotise). И лагрдијаши и сатираши осмелише се толико да већ није помагала никаква забрана, те ће на послетку године 1442. изићи наредба, да се сваки прекршај казни затвором о лебу и води. Парламенат заведе цензуру, али се ни овај лек не показа од користи. Тада влада би принуђена наредбама од 15. маја 1476 и 19 јула 1477 затворити позоришта под претњом, да ће се свако приказивање лагрдије и сатире казнити шибанњем и прогнанством из земље.

Лудвик XII. отвори позоришта, надајући се да ће најбоље тим начином чути глас истине о управи царства, ал' општински писари (Bazo-chiens) одма ти њега самог узеше за предмет подсмеја.

(Наставиће се.)

Д И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Мамица). У суботу 23 децембра, на туцид дан приказивао се нашој публици познати комад „Мамица“. У колико многи комади из француског друштвеног живота, особито из садањег породичног, несу за нашу публику, у толико су више за нас позоришне игре, што су црпљене из мађарског живота, који нам је много ближи и сроднији, а особито ако се посрбе као што је то учињено са „Мамицом“. У нашем друштвеном животу има првих „прахтеземплара“ свекрва и пушца, које кад се намере на оштре снахе односно опорезивање начине русвај у кући. У многој се нашој кући за час укрете интереси, а часом се судари блесак старе, са блеском нове звезде и ту се роди питање ко је господар у кући? Око тога питања врзе се и комад „Мамица“ са својим при-

родним заплетом и расплетом. Игра је тога вечера била врло добра и жива. Маринковићка је била права пушца. Рашић је одмереном игром био сушти пештански коморник, који вазда гледи једним оком у туђ џеп. Недељковић је знао приказати веселог брата, који се на покон и сам склања у тихо пристаниште од њега испочетка немаланог брачног живота. Роле од врсте Мите Савића рекли бисмо да несу за Суботића, па отуд је ваљда и то, да је сваки час прелазно у патетичан говор, па се још и кретао и говорио више пута тако као да приказује каквог драмског јунака. Л. Маринковићева, Л. Хаџићева и Марковић допринели су смишљеном игром својом те је публика била са представом у целини задовољна и добро расположена.

—Ц.—

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

11. ПРЕДСТАВА

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У ПОНЕДЕЛИК 1. ЈАНУАРА 1873.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

Н О Т У Р И Ц А .

ДРАМА У 4 РАДЊЕ, С ПЕВАЊЕМ, ОД ИВАНА БУКУЉЕВИЋА САСЦИНСКОГ.

О С О Б Е :

Ћафир, мудир у Требињу.	Пешић.
Селим Надовић, чехајабег везира мостарскога, касније кајмакам	Суботић.
Смаил-ага, муселим, бивши обружни капетан	Рашић.
Влатко Бањанин, кнез	Недељковић.
Мијат, варошанин требињски	Зорић.
Стојан, трговац босански.	Станчић.
Радован { православни Херцеговци	Марковић.
Обрад {	Божовић.
Илија, католички Херцеговац	Бунић.
Тројан, дубровачки грађанин	Лукић.
Мусија Чатила, Арбанасин	Соколовић.
Бојана, кћи мијатова	Ј. Маринковића.
Маргита, сестра влаткова	Л. Хаџићева.
Смиља, жена стојанова	М. Недељковића.

Више Турака, Херцеговаца, Арбанаса и два јевропска конзула. — Збива се у Херцеговини у наше време.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

У среду 3. јануара први пут: „ДОБРОСРЕЋНИЦА.“ Позоришна игра у 5 чинова, од Шарлоте Бирхпфајферове, превео С. Д. К.

Од „Зборника позоришних дела“ изашле су досад четири свеске. У првој је свесци „Школски надзорник“, у другој „Шаран“, у трећој „Честитам“, и „Француско-пруски рат“, а у четвртој „Краљева сеја“. Прве две свеске стоје 20 н., трећа 30 н., а четврта 50 н. а. вр.

БОЛУЈЕ: Л. ТЕЛЕЧКИ.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.